

פרשת בראשית

תשפ"ז

גיליון 331

א לעבטיגער שבת

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

האדם – נזר הבריא

פניני פרשה

"בראשית ברא אלוקים את השמים" (א א)

"א"ת אותיות: א-ת, כלל אותיות התורה, דבהם נברא העולם, כדכתיב (תהלים ל): **"בדבר ה' שמים נעשו"**, ובדברי ה'מדרש' (מד"ר בראשית ג): **"רבי יהודה בר סימון אמר, לא בעמל לא ביגיעה ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, אלא בדבר ה', וכבר שמים נעשו"**. וב'ליקוטי הלכות' (ק"ש ה'ד'): **"העשרים ושנים אותיות בהם כלולים כל הדברים שבעולם, שכלם הם צירופי אותיות מהאלפא ביתא"**. וזהו **"את"** בבריאת העולם.

"בראשית ברא אלוקים" (א א)

בדברי **"אור החיים"** הק' על פסוק זה: **"רמז על פי מה שנחלקו רז"ל (ר"ה י'): אחד אמר בתשרי נברא העולם. ואחד אמר בניסן נברא העולם, והוסיף בכתבו: 'נראה לי כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי יש לך לדעת שאמרו רז"ל (ב"ר פ"א) שבתחילה חשב ה' לבראות העולם, ואחר כך הוציא ה' מחשבתו לפועל. וכפי זה נוכל לומר כי בניסן חשב ובתשרי יצא לפועל או להפך, ולשניהם יתייחס לשון בריאה - בין מה שעלה במחשבתו יתברך בריאה תקרא, בין כשיצתה לפועל. וזהו יתקיימו דברי רבותינו יחד. והוא שרמז בבית של תיבת בראשית, כי ב' ראשית היו אחת למחשבה ואחת למעשה"**. ע"כ.

ואפ"ל בדבריו: **"חד בניסן, וחד בתשרי"** (עם התיבות) גימטריא: **"בראשית ברא"** (עם התיבות) רמז על **"ב' השיטות בבריאת העולם, בתיבות 'בראשית ברא'"**. וכדבריו.

"ויקרא אלוקים לרקיע שמים" (א ח)

בדברי רש"י על: **"שמים: אש ומים"**, שערבן זה בזה ונשה מהם שמים.

באם רוצים להתחבר ל'**שמימיות'** בעבודתנו, לעשיית המצוות בשרשם, הוא באמירת **"לשם ייחוד"** לפני כל מצוה, כמובא.

ובדברי החיד"א בספרו **"מורה באצבע"** שקודם כל לימוד וכל מצוה ירהר בתשובה, ואחר כך יאמר נא: **"לשם ייחוד קודש ברוך הוא ושמימיות וכו'."** (ועיון בארכה ע"כ בספר יסוד שורש העבודה), וזהו הנרמז בכאן בשורש תיבת: **"שמים"**. בריש **"אש"** דזהו **"בדחילו"** שאנו אומרים ב'**לשם ייחוד"**, ולאחמ"כ: **"ורחמינו"** הרומז ל'**מים"** (אהבה ורחמנות) ע"ד הכתוב (משלי כה כה): **"מים קרים על-נפש עיפה"**. ובשיר השירים (ח ז): **"מים רבים לא יוכלו לכבות את-האהבה"**. ועיון ב'**ליקוטי מוהר"ן"** (פח): על הפסוק: **"המכסה שמים בעבים"** **"אש ומים"**... היינו **"אהבה ויראה"**.

"ואדם אין לעבוד את האדמה" (ב ה)

בדברי חכמינו (מנחות): דקאי על **"תפילה"**, שעד שלא בא אדם הראשון והתפלל לא ירדו גשמים ולא צמחו האילנות. וזהו ענין תפילה רמז

יכולין לשמוע למרחוק מאד. והראיה יכולה להשיג ולהגיע עוד יותר ויותר, כי בהראיה יכולין לראות ולהביט על השמים. נמצא שכל בחינה שהיא גבוה יותר למעלה היא יכולה להשיג ולהגיע יותר: והמחשבה היא גבוה מאוד למעלה מן הכל, ויכולה להשיג ולהגיע למעלה למעלה, על כן צריכים לשמרה מאוד.

אכן; מה גודל כוח האדם ויצר לב מחשבתו. דזהו עיקר האדם. ועיונין ב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה מט) שעיקר הבריאה והיצירה לטוב ולביש הוא ב'**"מחשבה"**. וכבר מובא בשם ה'בעל שם טוב' במקום שהאדם חושב שם הוא.

בכל גיד תלויים אלפי רבבות עולמות

ועוד במעלת האדם ועל הזהירות על עצמו, בתוספת דרכים ועצות על כך, הוא ב'ליקוטי הלכות' (ברכות שחר ג ה): צריך לידע ולהאמין שנפשו בשרשה היא גדולה ויקרה וגבוהה מאוד מאוד, ואלפי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שעור תלויים בה. וכמו שאמר רבנו ז"ל שאם היו מהפכין את האדם היו רואים שבכל גיד וגיד מגידי האדם תלויים אלפי אלפים ורבי רבבות עולמות, וכמבאר בשאר ספרים מגודל מעלת האדם שהוא בחינת צלם אלוקים, ואפילו נפש הפחות שבפחותים של ישראל גם כן גבוהה מאוד מאוד ...

על-כן האדם הבר שכל, כשרואה שמתגבר עליו הבעל דבר ביותר, צריך לידע שבזוודא יש לו נפש גבוה מאוד מאוד, וצריך להתגבר לרחם על עצמו לכל יאבד אוצרות וסגולות יקרות וחמודות כאלה התלויים בנפשו, אשר עין לא ראתה וכו'. ויתגבר בכל עוז להציל את נפשו מני שחת, להצילה מן העושר והתמורה ח"ו. והעיקר על-ידי ריבוי תפלות ובקשות.

וזה בחינת **"ויגבה לבו בדרכי ה'"** שצריכין להגביה לבו ודעתו בדרכי ה' ולומר בנפשו; שאין נאה לי לעשות מעשים כאלה מעשה בחמה ח"ו, כי נפשי גבוהה מאוד נפש ישראל, שכולם בני מלכים, וראוי לי להתנהג בנימוסי המלכות דקדושה, כמו שראוי לנפשות ישראל שנקראים **"בנים אתם לה' אלקיכם"**.

הבה ונצל את המתנה היקרה ביותר שלנו – שם מושג האדם, נעריכהו כראוי, נדע את אשר לפנינו, בכדי שנשתמש בו בעבודתנו התמה

שירת הפרשה

"ויהי טוב מאד" סובב והולך על נזר הבריא
האדם הפלול מפלל העולמות מהפזר ותעלה.

ראשו נרבו אגורים בסודות עליונים ופמוסים
ונבחו ונעבדו להגיע לשרשי הקדומים.

בכל גיד וגיד תלויים עולמות רבים
גם לבני אדם שפמדרגתם פחותים ורשים.

ננתב את עצמנו בדרך התורה השלולה
ונתחבר למהות האדם של ראשית היצירה.

השבוע בפרשייתנו עם סיום בריאת העולם, אנו קוראים את הפסוק: **"וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי"**. בפירוש הרמב"ן בין פירושו השונים על **"טוב מאד"** אנו מוצאים בדבריו: כי מפני מעלת האדם, הוסיף בשבח היצירה בו כי הוא: **"טוב מאד"**.

היהלומים שבכתר

מדברי הגאון המקובל רבי יוסף גיקטליא בעל מחבר ספר **"שערי אורה"** (שהאר"י אמר על ספר זה כי הוא המפתח לכל תורת הסוד. גם תלמידו הגדול של הגר"א רבי חיים מוואליין התבטא פעם שעל מנת לצאת ידי חובת תורת הקבלה, יש ללמוד את ספר הזהר ואת ספר שערי אורה). כותב משל על מעלת האדם נזר הבריאה, ושבצעם מהותו הוא מקדש שם שמים – אם הוא לא חוטא ח"ו (מובא בספר אוצר המשלים):

היה פעם מלך; שהיו לו אוצרות יהלומים ואבני חן שאין בכל העולם כדוגמתם. אולם תושבי ארצו של המלך לא הורשו להיכנס לבתי האוצר, ולכן לא היה להם מושג מה הם מכילים. לכן החליט המלך ליצור חתך קר ביותר ולשכך בו אבני חן יפות.

מכל אוצר ואוצר של המלך הוא בחר אבן אחת שהיא זו שתהיה דוגמא לאוצר הגדול ממנו היא באה. לאחר השלמת הכתר אמר המלך לעבדיו, למקורביו ולתושבי ארצו: אתם רואים את היהלומים שבכתר, דעו לכם שכדוגמת שיהא ב' אבן שבכתר יש כנגדה אוצר גדול של כל כלי חמה.

ואמנם, עיי ראתי הכתר וההתבוננות באבנים הנהדרות שבו, קיבלו בני המדינה מושג כל שהוא על אוצרות המלך. אמנם גם בשעה זו הם טרם הקיפו והכירו את האוצרות הרבים, אולם מושג הם קיבלו. והנמשל: הקב"ה ברא עולמות רבים, גבוהים זה מזה, אולם לא היה ביכולת הברואים שהוא ברא מששת ימי בראשית, להבין ולהקיף את גדולתם וריבויים של עולמות אלו.

והנה, הקב"ה ברא יצירה מיוחדת במינה והיא האדם. באדם הוא כלל דוגמאות מכל העולמות כולם. גופו נברא מעולם החומר, רוח החיים שבו נופחה מפיו של הקב"ה, ראשו מעולם המלאכים וכן הלאה. בנוסף לכך; הקב"ה המשיג אותו על כל הברואים, וכפי שנאמר בתהלים (ח, ז): **"תמשיליהו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו"**.

על ידי האדם שהוא שלם במעשיו נוצר קידוש ה' גדול בעולם, כי הברואים ראו עין בעין, דוגמאות שונות המקובצות מהעולמות שברא הקב"ה...

הדרגה הגבוהה ביותר משיגה הרבה יותר

ואם ברצוננו לדעת רום מעלת האדם וגדלותו, נוכל להתבונן מהא המובא בשיחות הר"ן (שיחה מו): דצריכים לשמוע המחשבה מאוד מאוד – והרי עיקר האדם הוא במחשבתו, מחשבות בני האדם.

ורבינו כותב על כך: למשל, עם הרגל יכולין להשליך איזה דבר למעלה, אבל עם היד יכולין להשליך למעלה יותר. ובדבור יכולין להשיג ולהגיע יותר ויותר, כי בהדבור יכולין לדבר למרחוק. והשמיעה היא גבוה יותר ויכולין לשמע קול מרחוק מאוד, כגון כשירים בקני שרפה (שקורין הורמאטעט)

נושעו בבנים וקראו לילד לוי יצחק

זוגתו של רבי חיים הכהן סטאלער מתלמידי מוהר"ן, באה בכאבה אל בעלה: "אזוי פיל מענטשן ווערן געהאלפן ביי רבי נתן'ען, פארוואס זאלן מיר נישט בעטן רבי נתן'ען מיר זאלן האבן קינדער?" "כל כך הרבה אנשים נושעים אצל מוהר"ן, ומדוע שלא נבקש אנחנו ממוהר"ן שניפקד בבנים?"

השיב לה רבי חיים: "מוהר"ן יודע בלאו הכי מצרתנו, ואין לי מה לבקשו על כך. אם רוצה את - לך את ובקשי את ברכתו". ואכן הלכה האשה אל מוהר"ן ונעמדה ליד הדלת, ונגעה קלות ב'קלאמקע' (בידית הדלת), ופרצה בבכי, מוהר"ן היה אז באויבער שטיבל' (עליית הבית), ושאל: "ווער איז?" - "מיהו העומד בדלת?", ואמר לו: "דאס איז חיים סטאלער'ס ווייב" - "זוהי אשתו של חיים סטאלער". שאל אותה מוהר"ן: "וואס ווילסטו?" - "מה רצונך?", והחלה לספר ולשטח לפניו צרתם הגדולה: "ס'איז שוין עטליכע יאר וואס מיר האבן נישט קיין קינדער" - "זה כבר כמה שנים שאין לנו בנים".

נעה מוהר"ן ואמר לה: "גיי זאג דיין מאן אז ער וועט זעך נעמען געבן צען אורחים עסן ראש השנה - וועט איר געהאלפן ווערן. איך מיינ נישט פיש מיט פלייש, נאר אפלו קולישט מיט קאוונעס" - "לכי ואמרי לבעלך שאם יקבל על עצמו להכניס עשרה אורחים [הבאים לאומאן על ימי ראש השנה כפקודת רבינו] - אזי תיושעו. אינני מתכוון שיאכילם דגים ובשר, אלא אפילו חלות עם אבטיחים" (שזה היה אז במחיר מוזל מאוד). ענתה היא תיכף בשמחה: "יא! מיר וועלן געבן" - "כן! ניקח את האורחים ונאכילם". אמר לה מוהר"ן: "גייין! דאס איז דיין מאן, גיי פרעג אים, ער דארף זאגן" - "לא, זהו דבר שבעלך צריך להסכים לו, לךי ושאלו זאת אותו". הלכה האשה לביתה וספרה לבעלה את תשובת מוהר"ן, ואמר לה רבי חיים: "ער האט געזאגט קולישט מיט קאוונעס - גיי זאג אים מיר וועלן געבן פיש און פלייש אויך!" - "מוהר"ן אמר חלות עם אבטיחים - לךי ואמרי לו שניתן להם גם דגים ובשר". כשחזרה אל מוהר"ן ואמרה לו כדברים האלה, אמר לה מוהר"ן: "כשיעזור ה' ותפקדו בן, תקראו לילד בשם 'לוי יצחק', על שם הרב הקדוש מבארדיטשוב זצ"ל".

וכן הוה, שונד להם בן, וקראו אותו בשם לוי יצחק על שם הרב הקדוש מבארדיטשוב כאמור. אחר כך נולד להם עוד בן, ונקרא בשם רבי ישראל, על שם מרן הבעל שם טוב הקדוש, והוא הנועד בכנוי 'רבי ישראל טירהוויצער', וכמו כן נולדה להם בת אחת, והיא נשאה לרבי שבתי ברסלבר אביו של הנועד בכינוי 'רבי חיים שבת'ס'.

"תדרמה על האדם" (בראשית ג א)

מוהר"ן מתגבר על השינה והתרדמה!

היה זה בימות הקיץ של שנת תקס"ג, בראשית דרכו של התקרבות מוהר"ן לרבינו. נסע רבינו לבקר את דודו הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז, אחי אמו מרת פיגא ע"ה, רבי ברוך ביקר אז בטולשין, ורבינו רצה לנצל את ההזדמנות כשרבי ברוך נמצא בעיר קרובה, לביקור אצלו.

אף שמוהר"ן חשק מאוד להצטרף במסע זו עם רבינו הקדוש, לא אבה רבינו לקחת אותו עמו יחד. ובאותה שבת בה שהה רבינו אצל דודו בטולשין, נשאר מוהר"ן לשבות בעיר ברסלב, היות ורבי יודל מאדאשיב מקני וחשובי תלמידי רבינו, שהה שם ורצה להתוועד יחד בשבת בצוותא עם אחד מזקני החסידים.

רבי יודל מראשוני החסידים של רבינו, התקרב אליו בעת שהתחיל להנהיג את החסידים בעיר ממדוויצק. ברשות רבי יודל נמצאו כתבים מתורת רבינו שאמרו בעת ההיא. הדבר שימח מאוד את ליבו של מוהר"ן, ומיד לקח ממנו הכתבים ועיין בהם. חיות חדשה נכנסה בו כשלמד את התורות הללו. כל השבת היה צמוד לכתבים ולא הוציא אותם מתחת ידו בעייניו בהם בעונג רב. גם במוצאי השבת ישב מרותק לכתבים שעות ארוכות, ולא חש בחלוף השעות, לבסוף האיר היום כשמוהר"ן לא נתן תנומה לעייניו כלל כל אותו לילה.

מוהר"ן חשב לקיים את אחת מהוראות רבינו אליו, שפעמיים בימי חייו יהיה ער שני ימים ולילה באמצע ברציפות ללא שינה כלל. כי למחרת היום - חשב - גם לא יהיה לו זמן לשינה, היות ורבינו יגיע חזרה מדרכו לעירו. לאחר מכן עליו לחזור לביתו, כך שלא יישאר לו כלל זמן לשינה, מוהר"ן חשב לקיים את אחת מהוראות רבינו אליו, שפעמיים בימי חייו יהיה ער שני ימים ולילה באמצע ברציפות ללא שינה כלל. כי למחרת היום - חשב - גם לא יהיה לו זמן לשינה, היות ורבינו יגיע חזרה מדרכו לעירו. לאחר מכן עליו לחזור לביתו, כך שלא יישאר לו כלל זמן לשינה, ואכן כן היה.

מן הספר שהא' ישיב העתים | מתחברים לפרשיות התורה מתוך

קדים קדים! הנה הגיע שנה חדשה, ואנו מתחילים מחזור חדש בלמוד הפרשה ובקריאת התורה, מתחילים מ'מחש בראשית'. זה הזמן להתחדש לחיות עם פרשת השבוע, ללמד את הפרשה, לעבר על הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום, ובשבת קדש ללכת לבית הכנסת ולהקשיב ל'קריאת התורה'. קדאי לנו לנצל הזדמנות זו של התחדשות, זה נותן לנו חשק ונעימות להתחיל מחודש, לא להסתפל על הקבר, אלא אף חדש, פרק חדש בחיינו.

ולהבין מעט, מחשיבותה הגדולה של התחלה והתחדשות, נוכל ללמוד ממה שכתב בליקוטי מוהר"ן (תורה ס"ב) בלשון קדשו של רבנו: "גם כי עקר כל הדברים הם הן התחלה, כי כל התחלות קשות מחמת שיוצא מהפך אל הפך, אבל אחר התחלה הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו כל כך".

וכך כתב בחי' מוהר"ן (ת"ז): "טוב שיאמר האדם בשעת ההתבוננות, קשמתבונן בינו לבין קונו: היום אני מתחיל להתבונן. וישיב בכל פעם התחלה, כי כל ההמשכות הולכים אחר ההתחלות... כי ממה נפשך אם היה מקדם טוב, עכשיו יהיה טוב יותר, ואם חס ושלום מקדם לא היה טוב, בודאי צריך ומקרה לעשות התחלה חדשה". חכמינו אומרים (ספ"ה ב): "שיצרו של אדם מתחדש ומתגבר עליו בכל פעם. ולכן היו אומרים זקני החסידים, שפגג מה שהוצרך הרע תמיד מגיע אלינו מחודש, אנו צריכים גם כן להתחדש מחודש תמיד בעשיית דברים טובים, להתחדש בכל יום ובכל עת כמו שכתב: "חדשים לבקרים" (איכה ג). ובהתחדשות זו תלוי נצחוננו של האדם על ידי יצרו שמתחדש ומתגבר עליו בכל יום, בזה שהוא מתחדש כנגדו, אנו נחודש כנגדו בדברים טובים ובעשיות טובות בהתחדשות חדשה. הנה קצת זה ההתחדשות, נתחבר יחד עם כל כלל ישראל מחודש - מחמש בראשית, יהיה לנו תרבה ספוק וקורת רוח כשנתמיד ללמד, לקרא, ולהבין את פרשיות התורה בכל שבוע מחודש. בהצלחה!

בתיבת: 'אין', דבעת התפילה יש להתבטל להשי"ת.

וב'ליקוטי מוהר"ן' (תורה פו): דבשעת התפילה צריך האדם צריך האדם לדבק עצמו לה', ולא ירגיש שום אדם בעולם, רק יחשוב שאין בעולם רק הוא לבד.

"יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה" (א ט)

'אין מים אלא תורה' - ויש להאירה ל'יבשה' להאיר אור התורה למרחקים. ובליקוטי מוהר"ן (סב) ע"ה: פ' 'אברהם הלך ונסוע הנגבה', ללחלח הנגיבה. ובהמשך: 'אחד' גימטריא 'אהבה' דכוחה אפשר להשפיע גם ליבשה. (ויעיין בליק"ה פריקה וטעינה ד).

"ולמקוה המים קרא ימים" (א י)

'ולמקוה' המים 'קרא' ימים' ס'ת בגמטריא אות צ (עם התיבות) שעל ידי מקוה מים - ההיטהרות במקוה זוכים לדרגת צדיק וקדושה.

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (א טו)

רש"י בפירושו על 'כדמותנו': 'להבין ולהשכיל', ואפ"ל 'דמותנו' בגמטריא: 'להבין ולהשכיל' (עם האותיות התיבות והכולל).

"ואת המאור הקטן לממשלת הלילה" (א טז)

'לבנה' הוא בבחינת 'דינים' (עיין ליק"ה תפילת המנחה ה, ח, ועוד), ואפ"ל: 'אלקים' - בחינת דינים, בגימטריא: 'לבנה'.

"ותוצא הארץ נפש חיה" (א כד)

'ארץ' רומז לענוה ושפלות, ובליקוטי מוהר"ן (עב ב) שיעקר מה שיקום האדם ב'תחיית המתים' זהו מידת 'הענוה' שיש בו. וזהו: 'ותוצא הארץ' - שמתוצאות 'הארץ' - ענוה ושפלות, נמשך 'נפש חיה' גם 'ותוצא הארץ' הוא רמז ל'תחיית המתים', שהמתים יקומו לתחיה מהארץ.

"ויורדו בדת הים" (א כו)

בדברי רש"י לשון ממשלה. על האדם להיות תמיד מושל על עצמו, הן כשהוא בדרגת 'ים' עמקי התהום - עת ירדה, והן בעת עליה בבחינת 'עוף השמים' - עת עליה, ע"ד הכתוב: 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך'. וכמובא בליק"מ (ו' פ"ב ב).

"והנה טוב מאד" (א לא)

'מאד' אותיות 'אדם', דברייתא האדם נהיה טוב. ואפשר להוסיף בדברי רש"י, שקאי על ו' בסיון 'יום שניתנה בו תורה'. וזהו 'מאד' אותיות 'אדם' במאמרם: 'אתם קרויים אדם', (סנהדרין נח): וזהו 'טוב מאד' ע"ד 'אין טוב אלא תורה'.

"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם" (ב א)

'ויכלו' - לשון כיסופים' וכמ"ש (שמואל ב יג. ועיין ליק"מ ט): 'ותכל נפש דוד' דע"י הכיסופים והרצונות הטובים בוראים את הבריאה הכללית והפרטית, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה לא) ע"ה: פ' 'נכספה נפשי'.

"וישם ה' לקין אות" (ד טו)

בזהו (בראשית לו): על פסוק זה: "אות אחד מעשרין ותרין אתון לאונגא עליהו". וזהו 'אות' אותיות: 'א-ת' רמז לאותיות התורה, ואות: ו' רמז ל'לוחות', דהוי ארכו ו' ורחבו ו', רמז לאותיות מן התורה. כן מרמז ה-ו' להמשכה ולחיבור - שהזדווג אליו האות.

שבת בראשית!

שבת שבו אנו

מתחילים את

בנייתו של

השנה החדשה

נצטרף לכך

בחסד

ובשמחה

על שזכינו...

זוית ראיה <<